

Recenzja

osiągnięć naukowych doktora Piotra Pietrasza, w tym rozprawy habilitacyjnej pt. *Informatyzacja polskiego postępowania przed sądami administracyjnymi a jego zasady ogólne*, Wyd. Wolters Kluwer, Warszawa 2020, ss. 640, jak również jego aktywności naukowej, przygotowana dla celów postępowania habilitacyjnego uruchomionego w następstwie złożenia wniosku z dnia 6 października 2020 r.

W wykonaniu uchwały nr 149 Rady Dyscypliny Nauki Prawne Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 15 stycznia 2021 r. powołującej mnie w charakterze recenzenta w skład komisji habilitacyjnej w sprawie przeprowadzenia postępowania w przedmiocie nadania stopnia naukowego doktora habilitowanego Piotrowi Pietraszowi, przekazanej mi do wiadomości pismem Dziekana Wydziału Prawa tegoż Uniwersytetu prof. dr hab. Mariusza Popławskiego z dnia 15 stycznia 2021 r., w związku z art. 221 ust. 5 i 8 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tekst jedn. – Dz. U. z 2020 r., poz. 85 ze zm.), przedkładam – zgodnie ze swoją powinnością – ocenę osiągnięć naukowych habilitanta i jego aktywności naukowej **z jednoznacznie pozytywnym wnioskiem co do spełnienia przez niego wymagań** określonych w art. 219 ust. 1 tej ustawy.

I. Ogólne uwagi dotyczące podstaw prawnych, kryteriów oceny osiągnięć naukowych i aktywności naukowej habilitanta oraz danych obrazujących jego dokonania

Z uwagi na dzień złożenia przez dra Piotra Pietrasza wniosku o przeprowadzenie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego (6 października 2020 r.), do dokonywanej przez recenzentów w tym przedmiocie oceny znajdują zastosowanie przepisy ustawy z dnia 20 lipca 2020 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (dalej: Pr. o szkolnictwie wyższym albo ustawa), w tym jej art. 219. Uwzględniając treść tego uregulowania stwierdzam, że kandydat posiada stopień doktora (uzyskał go 24 marca 2006 r. na podstawie uchwały Rady Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku), zaś uprzednio nie ubiegał się o stopień doktora habilitowanego. Z przesłanej mi dokumentacji wynika ponadto, że studia prawnicze na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Białymstoku ukończył w 1996 r. Od 29 sierpnia 2006 r. do 31 maja 2007 r. był zatrudniony w Wyższej Szkole Finansów i Zarządzania w Siedlcach. Od 1 stycznia 2007 r. jest nieprzerwanie zatrudniony na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Białymstoku (obecnie – w Katedrze Prawa i Postępowania Administracyjnego), na stanowisku adiunkta.

Kryteria przeprowadzonej oceny merytorycznej dokonań kandydata ukształtowały przepisy art. 219 ust. 1 pkt 2 w postaci alternatywnego określenia osiągnięć naukowych (lit. a – c) oraz pkt 3, gdzie wskazano na konieczność spełnienia wymagania w postaci „istotnej aktywności naukowej” realizowanej w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, „w szczególności zagranicznej”. Przesłana mi dokumentacja pozwala na sformułowanie ocen odwołujących się do wskaźników ilościowych, w tym danych naukometrycznych oraz udziału w pracach zbiorowych.

Jak można wnosić z autoreferatu kandydata, osiągnięciem naukowym stanowiącym znaczny wkład w rozwój dyscypliny naukowej – nauki prawne, uzasadniającym ubieganie się przez niego o stopień doktora habilitowanego jest monografia: *Informatyzacja polskiego postępowania przed sądami administracyjnymi a jego zasady ogólne*, wydana nakładem Wolters Kluwer, Warszawa 2020, ss. 640. W pkt II recenzji koncentruję się zatem na analizie

wartości naukowej tej pracy, ocenianej przez pryzmat przesłanki ujętej w art. 219 ust. 1 pkt 2 *ab initio* ustawy. Opracowanie, o którym mowa, zostało opublikowane przez Wydawnictwo znajdujące się w wykazie sporządzonym stosownie do przepisów wydanych na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a Pr. o szkolnictwie wyższym. Spełniony jest więc także warunek z art. 219 ust. 1 pkt 2 lit. a tej ustawy. Ustalenia wymaga zatem jedynie to, czy wspomniane osiągnięcie stanowi „znaczný wkład” w rozwój dyscypliny – nauki prawne. Na tak postawione pytanie wypada – co uzasadniam dalej – udzielić odpowiedzi twierdzącej.

II. Ocena monografii: *Informatyzacja polskiego postępowania przed sądami administracyjnymi a jego zasady ogólne* jako osiągnięcia naukowego kandydata do stopnia naukowego doktora habilitowanego (art. 219 ust. 1 pkt 2 lit. a Pr. o szkolnictwie wyższym)

W uzupełnieniu zaprezentowanych w pkt I recenzji uwag chciałbym podkreślić przede wszystkim nowatorski temat przygotowanej przez dra Piotra Pietrasza pracy oraz – co również istotne – jego znaczenie dla praktyki, związek z nią (widoczny zwłaszcza w czasach pandemii). Każda rozprawa naukowa powinna zawierać element dociekań teoretycznych, wzbogacających naszą wiedzę o określonym przedmiocie (zjawisku). Wkładem w rozwój nauki jest jednak również sformułowanie wniosków i spostrzeżeń dotyczących sfery praktyki, jakiegoś wycinka rzeczywistości. Dlatego tak ważny jest dobór tematu i jego odpowiednie „profilowanie”. Co do tego ostatniego miałbym drobne zastrzeżenia, bardziej semantycznej, niż merytorycznej natury. Autor monografii rozpatruje bowiem problematykę informatyzacji postępowania sądownoadministracyjnego z perspektywy zasad ogólnych tego postępowania. Ich katalog nie jest do końca określony, jednak nie w tym rzecz. Jeśli dobrze zrozumiałem intencje kandydata, jego zamiarem było skonfrontowanie rozwiązań w zakresie „informatyzacji” wspomnianego typu postępowania z jego założeniami, ideami przewodnimi, a w konsekwencji – celem i

funkcjami tej procedury oraz (a może przede wszystkim?) – osadzonymi w tradycji europejskiej gwarancjami oraz środkami ochrony interesów i praw jednostki. Czy pojęcie „zasad ogólnych” jest dostatecznie pojemne dla wyrażenia tych wartości? Nie wnikając głębiej w tę kwestię, szanuję dokonany wybór, a tym samym jestem zdania, że i owe „zasady ogólne” (wyznaczające model postępowania – tak na s. 120), być może nie do końca określone i zidentyfikowane, są dobrym punktem zaczepienia do analizy rozwiązań szczegółowych w przedmiocie informatyzacji postępowania przed sądami administracyjnymi.

Trudno również oprzeć się wrażeniu, że rozprawa dra Piotra Pietrasza powstała niejako „pod presją chwili”, w czasie, gdy w Polsce podjęte intensywne, choć nieco spóźnione działania zmierzające do wprowadzenia elektronicznych form postępowania sądownoadministracyjnego i sprostania wyzwaniom, przed którymi wcześniej stanęły inne systemy prawne. Autor dostał więc niepowtarzalną szansę opisanie i przeanalizowania problemów, które wyłoniły się w praktyce, a ponadto – zajęcia stanowiska w sprawach wywołujących obecnie szereg pytań i kontrowersji.

W rozdziale III monografii dokonał on zwięzłego przeglądu rozwiązań przyjętych w Niemczech, Francji, Czechach i na Litwie. Na s. 207 uzasadnił czym kierował się dokonując tego wyboru, wyjaśniając co następuje: „[...] Niemcy oraz Francja, to kraje w których sądownictwo administracyjne rozwinęło się szybciej niż w Polsce i w innych krajach Europy Środkowowschodniej”. Z kolei Czechy i Litwa to państwa, które „podobnie jak Polska, są członkami Unii Europejskiej dopiero od 2004 r. Sądownictwo administracyjne w tych krajach nie ma takich tradycji jak w Niemczech czy we Francji”. W tych różnicach upatruje więc on podstawy dla dychotomicznego przeglądu rozwiązań obcych, mających – jak można przypuszczać – dostarczyć wiedzy przydatnej dla wyprowadzenia wniosków końcowych rozprawy. Prawdę mówiąc nie przekonują mnie argumenty odwołujące się do elementu tradycji, gdyż szeroko rozumiana informatyzacja procedur sądowych jest zjawiskiem

(znakiem) naszych czasów. Ci więcej, francuskie sądownictwo administracyjne pozostaje formalnie w obrębie władzy wykonawczej, co samo w sobie stwarza inne problemy niż te, które ujawniają się np. w systemie niemieckim, polski, czeskim lub litewskim.

Operowanie metodą komparatystyczną rodzi, o czym przed laty pisał szeroko prof. Franciszek Longchamps de Brier, konieczność precyzyjnego określenia przedmiotów porównań (w tym uwarunkowań badanych zjawisk, ich podobieństw, drogi ewolucji, itd.) oraz ustalenia, czy i w jakim stopniu można mówić o adekwatności tego, co porównujemy. Dopiero wtedy znajdziemy odpowiedź na pytanie, czy nasze dociekania zachowują poprawność metodologiczną (zob. *Z badań prawnoporównawczych w dziedzinie prawa. Refleksja metodologiczna*, „Acta Universitatis Wratislaviensis”, Prawo XXXII, Wrocław 1970, s. 129 i n.). W tym przypadku bardziej przydatne dla potrzeb analizy jest operowanie, przy ustalaniu zakresu porównań, kryteriami sposobu zorganizowania sądownictwa, zasobu posiadanych środków i przygotowania technicznego. Niemniej doceniam wartość informacyjną (edukacyjną) rozważań o informatyzacji postępowań sądowniczoadministracyjnych w innych państwach (s. 207 – 261). Niewątpliwie bardzo inspirujące są spostrzeżenia dotyczące „stopni” informatyzacji tych postępowań, np. przechodzenia od etapu uprawnienia procesowego do korzystania z form elektronicznej komunikacji do fazy obowiązku posługiwania się owymi formami (w Niemczech od 1 stycznia 2022 r. w odniesieniu do wnoszenia pism do sądu). W tym kontekście kandydat porusza w wielu miejscach swojej monografii zagadnienie „dematerializacji akt sprawy (dokumentów)” – tak chociażby na s. 260 – 261, 316 i n. Trafnie sygnalizuje również, że zjawisko to trzeba rozpatrywać uwzględniając charakter prowadzonego przed sądem postępowania dowodowego. Już tylko ta teza wnosi coś do teorii prawa administracyjnego procesowego – uzmysławia, że informatyzacja postępowania przed sądami administracyjnymi (bez względu jak ją będziemy rozumieć) nie jest li tylko problemem technicznym lub organizacyjnym, ale i *stricte* „merytorycznym”, czyli zjawiskiem

determinującym w jakiejś mierze standard procedury (jej rzetelność, efektywność, przejrzystość, dostęp do akt sprawy, a nawet dostęp do sądu w znaczeniu konwencyjnym i konstytucyjnym). Osobliwość recenzowanej rozprawy polega właśnie na tym, że jej Autor opisuje dokonujący się proces, w którym zresztą sam uczestniczy, podejmując ambitną próbę uchwycenia pewnego zjawiska (działań zmierzających do wdrożenia trudnego programu modernizacji technicznej wykonywania jurysdykcji sądownoadministracyjnej).

Relatywizację rozważań o informatyzacji do pojmowanych jednostkowo (odrębnie) zasad ogólnych postępowania sądownoadministracyjnego tłumaczy ujęcie zaproponowane w rozdziale V rozprawy habilitacyjnej. Autor pokusił się (z powodzeniem) o wyodrębnienie katalogu takich zasad, nie zawsze – o czym mowa wcześniej – sformułowanych jasno i precyzyjnie w przepisach ustawy z 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi, po to, aby następnie udzielić odpowiedzi na pytanie: jak zabiegi informatyzacji „przekładają się” na realizację wyrażonych przez te zasady standardów (s. 495 i n.). Czy generują one ryzyko uszczerbku dla gwarancji i uprawnień procesowych stron i innych uczestników postępowania? Czy informatyzacja nie stworzy uciążliwości, które w ostatecznym rachunku pogorszą sytuację procesową tych podmiotów, a także zagrożeń dla funkcjonowania sądów (aparatu obsługującego rozpoznawanie sporów między jednostką i administracją, składów orzekających, przewodniczących wydziałów)? Rozwijając to, co znalazło się w wywodach zawartych na s. 116 – 124, Autor wyczerpująco i szczegółowo omówił ten niełatwy problem, formułując przy tym wiele interesujących twierdzeń (s. 495 i n.). Dostrzegł on „rafy i meandry” procesu informatyzacji, odnosząc się w sposób konkretny i rzeczowy do ich natury. Przykładowo, na s. 502 – 503 zauważa, że w każdej procedurze pojawiają się pytania dotyczące „kwestii prawidłowego ustalenia chwili wniesienia pisma do organu władzy publicznej. Jest to zagadnienie newralgiczne, gdyż wszelkie błędy popełnione w tym zakresie wywołać mogą dla podmiotów dokonujących czynności wniesienia pisma

daleko idące konsekwencje prawne, w tym także takie, które prowadzić mogą w istocie rzeczy do pozbawienia prawa do sądu”. Taka formuła rozważań (wyliczenie problemów, z którymi styka się albo może zetknąć się praktyka, wyjaśnienie ich przyczyn, tła i postaci) daje – w mojej ocenie – gwarancję weryfikowalności wyników badań. Niestety, dość często miałem okazję do lektury opracowań, w których forma wypowiedzi zdecydowanie górowała nad treścią, niewiele albo nawet nic nie wnoszących do naszej wiedzy. Tymczasem sensem wszelkiej pracy naukowej jest „odkrywanie” (w mniejszej lub większej skali) czegoś nowego, wniesienie wymiernego wkładu w rozwój danej dyscypliny, poszerzenie horyzontów myślenia o rzeczywistości i lepsze poznanie jej. Oceniana rozprawa habilitacyjna realizuje te założenia, co nie znaczy, że pozbawiona jest zupełnie mankamentów i niedociągnięć.

Do takich, niewielkich w sumie uchybień, zaliczyłbym przejście do porządku nad pewnym „rozmyciem” treści niektórych zasad ogólnych postępowania i granic pomiędzy nimi. Zasada sprawiedliwości proceduralnej, choć powoływana w orzecznictwie sądowym, jest w istocie wytworem teorii. Jej koncepcję wyłożył swego czasu John Rawls, rozwinęli później inni wybitni teoretycy. Cały czas cechuje ją jednak pewna niedookreśloność, ramowość. Widzę subtelny dystynkcję pomiędzy nią a np. zasadami niezwiązania sądów granicami skargi, jawności postępowania lub dwuinstancyjności. Pierwsza z nich ma znamiona koncepcji, jest wynikiem zespolenia różnych dyrektyw i zaleceń, czyli rezultatem opisu naukowego. Druga grupa zasad mieści się już w katalogu wypowiedzi normatywnych, ujętych *expressis verbis* w przepisach obowiązującego ustawodawstwa lub wyprowadzanych z określonego zespołu przepisów. Autor odnosi się zatem do odmiennych co do charakteru zasad (zasad jako takich i wartości, które teoria opatrzyła nazwą „zasada”, widząc w nich idee, założenia albo cele prawa). Tego typu zastrzeżenia metodologiczne są oczywiście rezultatem różnic w podejściu do problemu badawczego, innej optyki postrzegania analizowanych zjawisk. Nie jestem również przekonany co do tego czy udanym zabiegiem (w sensie metodologicznym) jest próba

uchwycenia wpływu informatyzacji na konkretną zasadę ogólną (tak w podsumowaniu, s. 608 – 610). Takie oceny, przynajmniej w niektórych przypadkach, obarczone są błędem nadmiernej generalizacji. Jak rozumieć np. zdanie: „W stosunku do zasady kontrydiktoryjności i oficjalności informatyzacja stworzyła nowe warunki umożliwiające podejmowanie czynności procesowych właściwych zarówno zasadzie kontrydiktoryjności, jak i zasadzie oficjalności” (s. 609). Co to w gruncie rzeczy znaczy? Podobnie w innym fragmencie podsumowania Autor pisze: „Z kolei w przypadku zasady udzielania pomocy prawnej stronom informatyzacja otworzyła zupełnie nowy obszar w sferze obowiązków informacyjnych, przede wszystkim w związku z możliwością skorzystania przez strony z technologii informatyczno-komunikacyjnych w toku postępowania (również s. 609). Wprowadzenie jakiegokolwiek rozwiązania (konstrukcji prawnej) zawsze otwiera „nowy obszar” (jest nowością) w funkcjonowaniu konkretnych organizacji, instytucji lub tylko zespołu przepisów prawa. Chyba bardziej użyteczne byłoby poprzestanie na ogólnych spostrzeżeniach, jak dokonywane i dopiero projektowane zmiany wpływają (wpłyną) na standard ochrony jednostki, a z drugiej strony – funkcjonowanie sądów administracyjnych (efektywność i sprawność ich działania, koszty, jakość obsługi, itd.). Autor trafnie podnosi w końcowym fragmencie swojej rozprawy, że informatyzacja ma cel instrumentalny, ma wesprzeć przebieg postępowania sądownoadministracyjnego (s. 611). Określoną wartością poznawczą ma także teza: „Informatyzacja postępowania sądownoadministracyjnego zdecydowanie wspiera realizację poszczególnych instytucji tej procedury, które wiążą się z określonymi zasadami ogólnymi”. Jednak stanowi ona – jak zaznacza – „podatny grunt na dalsze komplikacje regulacji procesowych, związane przede wszystkim ze wzrostem poziomu formalizmu procesowego, a także z wykładnią regulacji, których budulcem są specjalistyczne pojęcia z zakresu technologii informatyczno-komunikacyjnych” (s. 612). Ten wątek, najbardziej znaczący dla wyniku

całości dociekań jest rozwinięty w dalszej części podsumowania (s. 612 – 617). Tu Autor sformułował zasadnicze konkluzje, w istocie zaprezentował rezultat przeprowadzonych badań.

Analiza wyróżnionego fragmentu zakończenia rozprawy i treści jej poszczególnych jednostek redakcyjnych (rozdziałów) **nie pozostawia wątpliwości co do tego, że może ona być uznana za osiągnięcie naukowe stanowiące znaczny wkład w rozwój dyscypliny – nauki prawne.** Jest to, po pierwsze, praca otwierająca nowy rozdział w polskim piśmiennictwie prawniczym z zakresu prawa administracyjnego, w tym prawa procesowego; zbliżona tematycznie, poświęcona wszakże postępowaniu administracyjnemu i wydana również w 2020 r. praca ukazuje w innym, dużo węższym aspekcie zagadnienie urzędowej komunikacji elektronicznej (B. Kwiatek, *Dokument elektroniczny w ogólnym postępowaniu administracyjnym*, Wolters Kluwer). Po drugie, rozprawa Piotra Pietrasza porządkuje jeszcze nie spenetrowany naukowo albo niedostatecznie rozpoznany obszar badawczy, wprowadza pewną systematykę do dalszych rozważań poświęconych tej kwestii i dostarcza przez to „ustaleń bazowych”. Co najważniejsze jednak, zawiera ona rzetelną, przekrojową ocenę samego zjawiska informatyzacji w ramach złożonej i bardzo rozbudowanej procedury prawnej, z wyciągnięciem konkretnych wniosków i tez. Poza wskazanymi już uwagami należałoby wyróżnić w tej części recenzji przemyślenia Autora dotyczące wysokiego poziomu standaryzacji czynności postępowania „w związku z koniecznością wykorzystania elektronicznych kanałów komunikacji” (s. 616), ograniczeń w tym przedmiocie (s. 617) oraz ewentualnych zagrożeń dla realizacji konstytucyjnego prawa jednostki do sądu oraz praw wynikających z aktów konwencyjnych, w tym art. 6 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (s. 613 i 617).

Dobór wykorzystanych w rozprawie źródeł, w tym niezwykle obszernej literatury naukowej nie budzi zastrzeżeń. Podobnie oceniam zastosowany warsztat badawczy i język,

którym operuje Autor. Nie uniknął on drobnych potknięć stylistycznych, pozostających jednak bez wpływu na wynik ogólnej oceny jego wysiłków.

III. Ocena pozostałych osiągnięć naukowych oraz spełnienia przesłanki istotnej aktywności naukowej realizowanej w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej (art. 219 ust. 1 pkt 2 *ab initio* oraz pkt 3 Pr. o szkolnictwie wyższym)

Poza ocenioną w pkt II niniejszej recenzji monografią (rozprawą habilitacyjną) do osiągnięć naukowych dra Piotra Pietrasza trzeba zaliczyć także inne publikacje – w pkt 4.2 autoreferatu ujęto je jako „pozostałe osiągnięcia naukowe”. Obejmują one zestaw ponad 60 prac o różnej objętości, charakterze i randze. Są wśród nich rozdziały w drukach zwartych – pracach zbiorowych, komentarzach, monografiach (w sumie, po uzyskaniu stopnia naukowego doktora – 66 pozycji). Ponadto, po nadaniu stopnia doktora nauk prawnych, Piotr Pietrasz opublikował 27 artykułów i 1 głosę w czasopismach naukowych, w tym: „Zeszytach Naukowych Sądownictwa Administracyjnego”, „Przeglądzie Podatkowym”, „Samorządzie Terytorialnym”, „Administracji. Teoria-Dydaktyka-Praktyka” i „Orzecznictwie Sądów Polskich”. Brakuje w tym wyliczeniu najwyższej punktowanych czasopism prawniczych, takich jak „Państwo i Prawo” albo „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny”, jednak nie podważa to twierdzenia o dużej aktywności publikacyjnej kandydata do stopnia naukowego doktora habilitowanego. Trzeba wreszcie zauważyć, że jest on również autorem 1 monografii: *Opodatkowanie dochodów nieujawnionych*, wydanej nakładem renomowanej oficyny – Wolters Kluwer Polska (Warszawa 2007) oraz współautorem dwóch innych monografii pod red. L. Etela: 1) *Ordynacja podatkowa. Kierunkowe założenia nowej regulacji*, Białystok 2015, 2) *Nowa Ordynacja podatkowa. Z prac Komisji Kodyfikacyjnej Ogólnego Prawa Podatkowego*,

Białystok 2017. Zwłaszcza pierwsza z wymienionych prac należy do grupy źródeł często powoływanych w innych opracowaniach, niezwykle przydatnych także dla praktyki (sędziów sądów administracyjnych orzekających w sprawach podatkowych, doradców prawnych, adwokatów i radców prawnych, aplikantów radcowskich i adwokackich). Kandydat do stopnia naukowego doktora habilitowanego był ponadto redaktorem 1 pracy zbiorowej (*Czynniki zmniejszające rolę władczych form działania administracji skarbowej w realizacji zobowiązań podatkowych*, Warszawa – Białystok 2013) oraz współredaktorem także 1 monografii – *Funkcjonowanie samorządu gminnego w Polsce*, Białystok – Warszawa 2012. Ilościowo jest to niewątpliwie dorobek obszerny i – od razu dodam – zróżnicowany pod względem tematycznym (przedmiotowym). W okresie 14 lat Autor, samodzielnie albo wraz z innymi osobami przygotował bowiem niemal 100 prac, co musi być uznane za bardzo dobre osiągnięcie. Spośród tych prac (rozdziałów w drukach zwartych oraz artykułów w czasopiśmie naukowych, dość dużo, gdyż aż 29 powstało we współautorstwie). To niewątpliwie jest podstawą do korekty oceny rozmiaru ilościowej publikacji. Ostateczną ocenę obniża także nieco brak w wykazie publikacji pozycji w najwyższej punktowanych czasopiśmie prawniczych (polskich i obcych) oraz stosunkowo niewielka ilość publikacji wydanych za granicą.

Wartość punktowa publikacji dra Piotra Pietrasza (po uzyskaniu stopnia naukowego doktora) lokuje się na poziomie 791 punktów MNiSW – ogółem, w tym w czasopiśmie – 192, w monografiach – 264 i w drukach zwartych – 335. Te ostatnie są więc przeważającym elementem w ocenianym dorobku naukowym. Kandydat może poszczycić się następującym wskaźnikiem cytowania: 1) według Google Scholar – 61 (najwięcej praca: *Opodatkowanie dochodów nieujawnionych w Polsce przedwrześniowej w świetle orzecznictwa NTA oraz ówczesnej literatury*, „Zeszyty Naukowe Sądownictwa Administracyjnego” 2007, nr 4, s. 51 – 60, gdyż 41 cytowań, 2) w Web of Science – 15 cytowań (w każdej z pozycji bez autocytowań).

Dane z indeksu Hirscha: Web of Science – 2, Google Scholar – 4, Scopus – 0. W dokumentacji przewodu habilitacyjnego brak jest informacji co do punktacji Impact Factor (w dziedzinach i dyscyplinach, w którym wskaźnik ten jest używany dla celów naukometrycznych).

Doceniając wartość danych bibliometrycznych, nie wolno zapominać, że tak jak każdy wskaźnik ilościowy próbują one ukazać tylko jeden z aspektów osiągnięć uwzględnianych w recenzjach dorobku osoby zabiegającej o awans naukowy. Zgromadzone punkty nie zawsze pokazują skalę tych osiągnięć, ich rzeczywisty wymiar i znaczenie dla rozwoju określonej dyscypliny. Równie ważny jest rodzaj i charakter publikacji, ich aktualność i przydatność. Ważne są także inne formy aktywności naukowej, np. w postaci wystąpień na konferencjach naukowych, ekspertyz naukowych albo prac w gremiach naukowych, radach programowych i komitetach redakcyjnych czasopism, zespołach (sądach) konkursowych, bądź w powoływanych *ad hoc* dla różnych celów i potrzeb grupach reprezentujących środowiska akademickie.

Jak zostało już zaznaczone, dorobek naukowy dra Piotra Pietrasza jest zróżnicowany pod względem przedmiotu badań, prowadzonych w okresie kilkunastu lat. Uważam, że **oceniana tak przy wykorzystaniu wskaźników ilościowych (parametrycznych), jak i przez pryzmat wartości ustaleń merytorycznych (wyników dociekań) aktywność naukowa habilitanta, może być uznana za znaczącą niezależnie od opublikowanej rozprawy habilitacyjnej.**

Dwa główne obszary zainteresowań badawczych kandydata to postępowanie administracyjne, egzekucyjne w administracji i sądownoadministracyjne oraz prawo podatkowe, w tym formy działania administracji skarbowej, problemy stanowienia i stosowania ogólnego prawa podatkowego oraz konstrukcji wybranych podatków (opodatkowanie dochodów nieujawnionych, podatku akcyzowego, podatku od spadków i darowizn, a także kontroli skarbowej i celno-skarbowej). Już tylko to zestawienie pokazuje różnorodność przedmiotu jego

publikacji, a jednocześnie rozległość tematyczną prac, których był autorem lub współautorem. Wydaje się, że nie bał się on podejmowania tematów trudnych, wymagających wyrobienia sobie własnego zdania i przedstawienia przekonujących argumentów dla jego obrony. Takim było niewątpliwie zagadnienie opodatkowania dochodów ze źródeł nieujawnionych, wywołujące poważne kontrowersje w orzecznictwie sądów administracyjnych, wymagające w ostatniej dekadzie rozstrzygnięć Trybunału Konstytucyjnego. Autor w wydanej w 2007 r. pracy będącej poprawioną i uzupełnioną wersją rozprawy doktorskiej przedstawił swój punkt widzenia, dając dowód dojrzałości koncepcji ochrony praw i interesów podatnika, za którą się opowiedział.

Za równie wartościowe uważam prace dotyczące szeroko rozumianych procedur podatkowych i wybranych konstrukcji prawa podatkowego, poprzedzające chronologicznie publikacje z zakresu postępowania administracyjnego i sądownoadministracyjnego. Ich przegląd wyraźnie uwidacznia ewolucję gdy chodzi o zakres zainteresowań badawczych habilitanta, będącą czymś zupełnie naturalnym, a nawet pożądanym w karierze każdego pracownika naukowego. Przywiązanie do jednego tematu nie służy rozwojowi nauki, postawa przeciwna – temu rozwojowi sprzyja. Do problematyki ogólnego prawa podatkowego i procedur podatkowych dr Piotr Pietrasz powracał w swoich późniejszych pracach, m. in. jako autor części rozdziałów przygotowanej pod jego redakcją pracy zbiorowej: *Czynniki zmniejszające rolę władczych form działania administracji skarbowej w realizacji zobowiązań podatkowych*, Warszawa – Białystok 2013, ss. 346 (współautorzy – J. Siemieniako, E. Wróblewska). W opracowaniu tym sformułowano tezę, że nierówność stron stosunku podatkowoprawnego oraz właściwa dla sfery podatków administracyjna metoda regulacji nie wykluczają wprowadzania konstrukcji zakładających porozumienie (konsensus). Ostatecznością powinno być zatem – jak starano się wykazać – wydawanie decyzji określających wysokość zobowiązania podatkowego, a tym samym wszczynanie postępowania podatkowego dopiero po wyczerpaniu „innych

procedur niejurysdykcyjnych” określonych w Ordynacji podatkowej. Spostrzeżenia te można by zapewne rozciągnąć na inne obszary działania administracji publicznej, czyniąc z nich wskazania kierunkowe dla poczynąń legislatywy i samej praktyki (organów stosujących prawo).

Dr Piotr Pietrasz był też współautorem dwóch bardzo ważnych opracowań pod red. L. Etela: *Ordynacja podatkowa. Kierunkowe założenia nowej regulacji* (Białystok 2015) i *Nowa Ordynacja podatkowa. Z prac Komisji Kodyfikacyjnej Ogólnego Prawa Podatkowego* (Białystok 2017). Są to publikacje odzwierciedlające wynik prac zespołu, który podjął się zadania przygotowania koncepcji nowej regulacji dotyczącej „części ogólnej” prawa podatkowego i postępowań podatkowych. Realizacja tego rodzaju zamysłu kodyfikacyjnego musi być kwalifikowana w kategoriach przedsięwzięcia o najwyższym stopniu trudności. Dla jego wykonania potrzebna jest nie tylko wiedza teoretyczna, ale i dogłębna znajomość praktyki, jej wszelkich niuansów i uwarunkowań. Być może proporcje publikacji (skoncentrowanie się raczej na zamieszczaniu wyników swoich naukowych analiz w drukach zwartych – różnego rodzaju zbiorach, w mniejszym stopniu w artykułach, zwłaszcza o najwyższej punktacji) obniżają w jakiejś mierze ogólną ocenę jego wysiłków, szczególnie gdy weźmiemy pod uwagę również ilość prac powstałych we współautorstwie. Prawdą jednak jest i to, że liczba publikacji (ogółem) oraz podejmowane przez Autora tematy czynią go osobą dobrze rozpoznawalną w środowisku naukowym, znaną i cenioną. Wiadomo, w czym się on specjalizuje i na ile przydatne są dla innych jego wypowiedzi (poglądy wyrażone w publikacjach i wystąpieniach).

Z przekazanej mi dokumentacji wynika, że kandydat odegrał istotną rolę (trudno jednoznacznie powiedzieć, czy wiodącą we wszystkich przypadkach) w ramach powstawania współautorskich prac naukowych. Według oświadczeń złożonych przez Mirosława Wincenciaka, Krzysztofa Lasińskiego-Suleckiego, Annę Dumas, Pawła Gorajewskiego, Hieronima Sęka, Justynę Dembczyńską, Wojciecha Sawczuka, Justynę Siemieniako, Ilonę

Szczepańską, Elżbietę Wróblewską, Leonarda Etela i Krzysztofa Tesznera, ich wkład w powstaniu prac – ogółem 29 pozycji (oceniany co do zasady na 50%, a w przypadku więcej niż dwóch autorów – w równych częściach) polegał na pomysle przeprowadzenia badań, opracowaniu ich celu, analizach merytorycznych i sporządzeniu manuskryptu artykułów.

Jako elementy istotnej aktywności naukowej realizowanej w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury (art. 219 ust. 1 pkt 3 ustawy), kandydat wskazał odrębnie prowadzenie wykładów w uczelniach krajowych, wygłaszanie referatów na konferencjach naukowych oraz odbywanie staży zagranicznych o charakterze naukowo-dydaktycznym. Prowadził on m. in. wykłady w Wyższej Szkole Finansów i Zarządzania w Siedlcach (gdzie był zatrudniony od 21 września 2006 r. do 31 maja 2007 r.), w Wyższej Szkole Bankowej w Toruniu w ramach studiów podyplomowych w 2009 r. oraz w Krajowej Szkole Prokuratury i Sądownictwa w latach 2017 – 2019. Zdecydowanie bardziej naukowy charakter miała aktywność konferencyjna kandydata, tak na forum krajowym, jak i za granicą. Dr Piotr Pietrasz brał udział w prawie 60 konferencjach naukowych, głównie z zakresu prawa finansowego i podatkowego (z referatem albo głosem w dyskusji), zorganizowanych m. in. w Grodnie, Woroneżu, Brnie i Pradze. W latach 2009 – 2012 kierował projektem badawczym: *Czynniki zmniejszające rolę władczych form działania administracji skarbowej w realizacji zobowiązań podatkowych*, projekt nr NN 110 1831 37.

IV. Osiągnięcia dydaktyczne, organizacyjne oraz popularyzujące naukę

Dr Piotr Pietrasz od lat zaangażowany jest w prowadzenie działalności dydaktycznej na swojej macierzystej uczelni i – w dużo mniejszym stopniu – w innych jednostkach. W tej pierwszej realizował bądź realizuje zajęcia z prawa administracyjnego (wykłady, ćwiczenia), postępowania administracyjnego i sądowniczo-administracyjnego (wykłady, ćwiczenia), sądowej

kontroli administracji (konwersatorium), administracji publicznej w systemie bezpieczeństwa (konwersatorium), stanowienia prawa miejscowego (wykład), prawa gospodarczego publicznego (ćwiczenia) oraz procesu decyzyjnego w administracji samorządowej (konwersatorium). Powierzono mu również obowiązki dydaktyczne w ramach studiów podyplomowych. Jest promotorem niemalże 100 prac licencjackich i magisterskich. Był promotorem pomocniczym rozprawy doktorskiej Mariusza Charkiewicza, obronionej na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Białymstoku w 2019 r. (temat pracy: *Pełnomocnik na gruncie przepisów prawa podatkowego – istota, pozycja prawna i zakres odpowiedzialności*). Jako autor albo współautor przygotował szereg prac o profilu dydaktycznym, wykorzystywanych w toku kształcenia studentów. Udzielał się także w działalności dydaktycznej poza uczelnią, prowadząc zajęcia z różnych przedmiotów m. in. w Wyższej Szkole Administracji Publicznej w Białymstoku i Okręgowej Izbie Radców Prawnych w Białymstoku.

Dr Piotr Pietrasz ma na swoim koncie rozmaite osiągnięcia organizacyjne. Zajmował się w szczególności organizacją Zjazdu Katedr Prawa i Postępowania Administracyjnego w Białymstoku w 2012 r. oraz Międzynarodowej Konferencji Naukowej – *Patologie w Administracji Publicznej*, Białowieża 2009. W latach 2009 – 2012 był kierownikiem studiów podyplomowych w ramach Białostockiej Akademii Samorządowej przy Wydziale Prawa w Białymstoku.

Kandydat jest redaktorem tematycznym działów: 1) Ordynacja podatkowa w czasopiśmie „Przegląd Podatków Lokalnych i Finansów Samorządowych”, 2) Ogólne postępowanie administracyjne, sądownoadministracyjne i egzekucyjne w czasopiśmie „Procedury Administracyjne i Podatkowe”. Jest ponadto stałym recenzentem w „Zeszytach Naukowych Sądownictwa Administracyjnego”, „Toruńskich Rocznikach Podatkowych” oraz „Zeszytach Prawniczych Biura Analiz Sejmowych”. Aktywność tę można zakwalifikować jako działalność popularyzującą naukę lub przynajmniej wspierającą jej rozwój.

Dr Piotr Pietrasz od 2009 roku pełni służbę sędziowską. W latach 2009 – 2017 był sędzią Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Białymstoku, od 2017 r. jest sędzią Naczelnego Sądu Administracyjnego. Uczestniczył w pracach różnych gremiów włączonych w działania legislacyjne, w tym przygotowywanie koncepcji i projektów uregulowań prawnych z zakresu prawa podatkowego. Był m. in. członkiem Komisji Kodyfikacyjnej Ogólnego Prawa Podatkowego (lata 2014 – 2018).

V. Konkluzje

W podsumowaniu oceny osiągnięć naukowych i całokształtu aktywności zawodowej, w tym pozauczelnianej dra Piotra Pietrasza, aspirującego do uzyskania stopnia naukowego doktora habilitowanego, w szczególności przygotowanej przez niego monografii: *Informatyzacja polskiego postępowania przed sądami administracyjnymi a jego zasady* ogólne, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2020 (uznanej przez kandydata za główne osiągnięcie naukowe w rozumieniu art. 219 ust. 1 pkt 2 Pr. o szkolnictwie wyższym), stwierdzam co następuje:

- 1) Osiągnięcia naukowe dra Piotra Pietrasza wypełniają w moim przekonaniu przesłankę określoną w powołanym uprzednio przepisie prawa, co oznacza, że **stanowią znaczny wkład w rozwój dyscypliny – nauki prawne;**
- 2) Od czasu uzyskania pierwszego stopnia naukowego dr Piotr Pietrasz **wykazal się istotną aktywnością naukową**, czego odzwierciedleniem są jego liczne publikacje, jak również działania towarzyszące tej formie uprawiania nauki (uczestnictwo w konferencjach naukowych, działalność organizatorska na rzecz nauki i jej popularyzacji). Spełniona jest tym samym przesłanka z art. 219 ust. 1 pkt 3 Pr. o szkolnictwie wyższym;

3) W świetle tych spostrzeżeń, **istnieją wszelkie podstawy do kontynuowania dalszych czynności postępowania w sprawie nadania kandydatowi stopnia naukowego doktora habilitowanego**, odpowiednio przed komisją habilitacyjną powołaną uchwałą nr 149 Rady Dyscypliny Nauki Prawne Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 15 stycznia 2021 r., a następnie przed samą Radą.

Łódź, dnia 2 lutego 2021 r.

Prof. dr hab. Zbigniew Kmiecik

Uniwersytet Łódzki